

Universiteit
Leiden
The Netherlands

Mogen nabestaanden het dossier van een wilsonbekwame ouder inzien?

Hendriks, A.C.

Citation

Hendriks, A. C. (2024). Mogen nabestaanden het dossier van een wilsonbekwame ouder inzien? *Nederlands Tijdschrift Voor Geneeskunde*, 168. Retrieved from <https://hdl.handle.net/1887/3768507>

Version: Publisher's Version

License: [Licensed under Article 25fa Copyright Act/Law \(Amendment Taverne\)](#)

Downloaded from: <https://hdl.handle.net/1887/3768507>

Note: To cite this publication please use the final published version (if applicable).

DISCLAIMER

Onafhankelijke informatie is niet gratis. Het NTVG investeert veel geld om het hoge niveau van haar artikelen te waarborgen, door een proces van peer-review en redactievoering. Het NTVG kan alleen bestaan als er voldoende betaalde abonnementen zijn. Het is niet de bedoeling dat onze artikelen worden verspreid zonder betaling. Wij rekenen op uw medewerking.

Mogen nabestaanden het dossier van een wilsonbekwame ouder inzien?

A.C. (Aart) Hendriks

Alle informatie uit het medisch dossier valt onder het beroepsgeheim van de arts. Dat geldt ook na het overlijden van de patiënt. Toch komt het regelmatig voor dat nabestaanden het dossier willen inzien. Wanneer mag dat?

Achtergrond

Het overlijden van een patiënt roept bij nabestaanden regelmatig vragen op. Dat geldt in het bijzonder als nabestaanden twijfels hebben over de wilsbekwaamheid van de patiënt op het moment van het opstellen of wijzigen van een testament. Kinderen willen bijvoorbeeld het medisch dossier van een overledene inzien en van de arts horen of de overledene eerder wilsbekwaam was. Dit met het oog op een mogelijke rechtszaak. Wat moet een arts doen, zeker nu de regels over het inzagerecht voor nabestaanden sinds 1 januari 2020 zijn gewijzigd?

Aanpassing inzage regels

Volgens de wettelijke regels van de geneeskundige behandelingsovereenkomst (WGBO) mag een arts de medische gegevens van een patiënt niet zonder toestemming van de patiënt verstrekken aan een derde.¹ Dit verbod geldt ook jegens naasten. Medische gegevens vallen immers onder het privacyrecht van de patiënt. Deze gegevens moeten vertrouwelijk worden behandeld.

Maar hoe zit het met het recht op privacy na overlijden van een patiënt? Na het intreden van de dood is er immers geen sprake meer van een persoon en vervalt zijn privacyrecht. Dat recht komt enkel toe aan levende personen. Het wordt echter als onwenselijk beschouwd om medische gegevens na overlijden direct te vernietigen of, in het andere uiterste geval, aan iedereen ter beschikking te stellen. Dat druist ook in tegen de gedachten achter het medisch beroepsgeheim; we moeten respectvol omgaan met mensen en hun medische gegevens.

Maar mogen nabestaanden dan nooit inzage krijgen in de medische gegevens van een overledene, bijvoorbeeld bij twijfels over de wilsbekwaamheid tijdens leven? In de WGBO waren de regels hierover niet duidelijk, althans dat vond de regering. Feitelijk bepaalde de WGBO tot 2020 dat nabestaanden alleen inzage konden krijgen in een medisch dossier als de betrokken patiënt daarmee bij leven had ingestemd. Veronderstelde toestemming was echter al voldoende reden voor een arts om een medisch dossier te verstrekken. Maar zelfs zonder veronderstelde toestemming was de rechter vaak rekkelijk in zijn beoordelingen bij verzoeken om inzage.

De regering vond het inzagerecht van nabestaanden onduidelijk en niet goed geregeld.^{2,3} Per 1 januari 2020 heeft de wetgever daarom de regels over inzage gewijzigd. Sinds die datum bepaalt de WGBO expliciet in welke gevallen een arts aan nabestaanden inzage in het dossier van een overleden patiënt mag, en feitelijk moet, geven.⁴

Naast de situatie dat de overledene tijdens leven toestemming had gegeven, geldt dat inzage moet worden verleend als een zorgaanbieder een naaste heeft geïnformeerd over een incident in de zorg aan een overledene. Dit laatste volgt de sinds 2016 geldende Wet kwaliteit, klachten en geschillen zorg (WKKGZ).⁵

Voorts moet een arts inzage in het medisch dossier verstrekken bij een zwaarwegend belang van een naaste bij inzage.

Wat betekenen deze nieuwe regels voor nabestaanden die inzage wensen vanwege twijfels over de wilsbekwaamheid van een overledene – en daarover ook het liefst een schriftelijke verklaring wensen van een arts?

Niet meer van deze tijd

Voorop gesteld: indien mensen een testament willen opstellen dan wel willen wijzigen, dan is een notaris bij twijfels omtrent de wilsbekwaamheid van de cliënt verplicht de wilsbekwaamheid te laten onderzoeken door een arts. Notarissen hebben hierover afspraken gemaakt met de Vereniging Artsen Volksgezondheid.⁶ Een arts kan nabestaanden dus verwijzen naar een notaris als zij vragen hebben over de wilsbekwaamheid van een overledene.

Los hiervan vond de wetgever het bestaande inzagesysteem niet meer van deze tijd; veronderstelde toestemming is bovendien een onduidelijk criterium.² Veronderstelde toestemming doet ook afbreuk aan een systeem dat gebaseerd is op expliciete toestemming door de patiënt voor inzage in een medisch dossier. Voorts toonde de jurisprudentie aan dat veronderstelde toestemming in de praktijk voor artsen en naasten tal van uitvoerings- en interpretatievragen oproep. Kortom, nabestaanden hebben geen recht op inzage in het medisch dossier van een overledene, als de overledene daarvoor geen toestemming had gegeven.

De WGBO kent nabestaanden sinds 2020 wel een recht op inzage toe bij een zwaarwegend belang. Maar wat moeten we daaronder verstaan? Voor een geslaagd beroep op een zwaarwegend belang moet aan twee criteria zijn voldaan: (a) de naaste moet met voldoende concrete aanwijzingen aannemelijk maken dat een zwaarwegend belang wordt geschaad door inzage te weigeren en (b) de naaste moet aannemelijk maken dat inzage noodzakelijk is voor de behartiging van een specifiek belang. De wetgever heeft in de wetgeschiedenis diverse voorbeelden van een zwaarwegend belang gegeven, waaronder twijfels bij kinderen over de wilsbekwaamheid van een overledene.³ Afhankelijk van de onderbouwing van een vordering tot inzage, moet een arts dan inzage verstrekken in het medisch dossier van een overledene.

Wilsbekwaamheidsverklaring

Dat nabestaanden in een beperkt aantal gevallen inzage kunnen krijgen in een medisch dossier, betekent nog niet dat zij een behandelend of onafhankelijk deskundig arts kunnen verplichten een wilsbekwaamheidsverklaring op te stellen. Dergelijke verklaringen worden enkel bij leven opgesteld met toestemming van de betrokkene of diens vertegenwoordiger of indien de wet aldus bepaalt.⁷ Denk in dit kader aan een strafrechtelijk of psychiatrisch onderzoek. De wet kent geen andere uitzonderingen. Nabestaanden hebben dus geen recht op zo'n verklaring van een arts, nog los van het feit dat een behandelend arts geen verklaringen over eigen patiënten mag opstellen.⁷

Hooguit kunnen de nabestaanden een arts – en dan in de regel een onafhankelijk arts – verzoeken aan de hand van medische gegevens een soort van wilsbekwaamheidsadvies over een overledene op te stellen. Een dergelijk advies zonder de patiënt te hebben gezien of geobserveerd heeft niet dezelfde status als een bij leven opgestelde wilsbekwaamheidsbeoordeling van een onafhankelijk arts dat na contact met de patiënt tot stand is gekomen. De status van een dergelijk advies is daarom vrijwel nihil, zeker als de patiënt geen curator of mentor had en indien er voor de notaris geen reden was de wilsbekwaamheid te laten beoordelen.

Antwoord

De nieuwe regels van de WGBO geven aan wanneer artsen een inzageverzoek van nabestaanden in het dossier moeten toewijzen. Het is nog niet helemaal duidelijk wanneer artsen inzage moeten verstrekken bij een beroep van nabestaanden op een zwaarwegend belang.

Verder zijn artsen juridisch niet verplicht een wilsbekwaamheidsverklaring over een overledene op te stellen, ook al hebben nabestaanden in sommige situaties recht op inzage in een dossier. Onafhankelijke artsen mogen wel adviseren over de wilsbekwaamheid van een overleden patiënt bij leven, maar een dergelijk advies heeft een andere status dan een bij leven opgestelde wilsbekwaamheidsverklaring.

- Online artikel en reageren op ntvg.nl/D8116
- Universiteit Leiden, Faculteit der Rechtsgeleerdheid, Leiden. Afd. Publiekrecht: prof.mr.dr. A.C. Hendriks, jurist.
- Contact: A.C. Hendriks (a.c.hendriks@law.leidenuniv.nl)
- Belangenconflict en financiële ondersteuning: geen gemeld.
- Aanvaard op 27 maart 2024 Citeer als: Ned Tijdschr Geneeskd. 2024;168:D8116

Literatuur

1. Overheid.nl. [Artikel 457 van Boek 7 van het Burgerlijk Wetboek.](#)
2. Tweede Kamer der Staten-Generaal. [Kamerstuk II 2014/15, 34000 XVI, nr. 93.](#)
3. Tweede Kamer der Staten-Generaal. [Kamerstuk II 2017/18, 34994, nr. 3.](#)
4. Overheid.nl. [Artikel 458a en artikel 458b van Boek 7 van het Burgerlijk Wetboek.](#)
5. Overheid.nl [Artikel 10 lid 3 WKKKGZ.](#)
6. Autar, A.R. et al. Compendium Levenstestament. Den Haag: Sdu 2021.
7. KNMG. [Omgaan met medische gegevens.](#)
a.c.hendriks@law.leidenuniv.nl